

19.3.2021

Sosiaali- ja terveysministeriölle  
[kirjaamo@stm.fi](mailto:kirjaamo@stm.fi)

Viite: Lausuntopyyntönne VN/7937/2020 4.2.2021

## Lausunto luonnokseen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen keskeisten käsitteiden sanastoksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen keskeisten käsitteiden sanastoluonnokseen. Uudet käsitteet on tarpeen määritellä, jotta voitaisiin varmistaa yhteisymmärrys käsitteiden sisällöstä ja voitaisiin suosittaa käytettäväksi käsitesisältöjä mahdollisimman hyvin kuvaavia termejä sekä antaa näiden vastineita eri kielillä. HUS kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja antaa seuraavan lausunnon.

Luonnoksessa esitetään yhtenäisyyttä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelurakenteen termistön kanssa, mikä on sinänsä kannatettavaa. HUS kuitenkin katsoo, ettei jo vakiintuneen termistön käytöstä tarvitse luopua.

### Termit 10 perustason terveyspalvelu ja 11 erityistason terveyspalvelu

HUS katsoo, ettei vakiintuneesta termistöstä pidä luopua. Termeillä 10 *perustason terveyspalvelu* ja 11 *erityistason terveyspalvelu* on haettu yhtenäisyyttä sosiaalihuollon palvelurakenteen termistön kanssa, mutta korostamme, että vakiintunutta sanastoa ei uudistuksen takia ole tarpeen muuttaa, vaan säilyttää edelleen myös kansalaisille tutut termit *perusterveydenhuolto*, *erikoissairaanhoidto* ja *vaativa erikoissairaanhoidto*. Keinotekoisen uuden termistön tuominen vakiintuneen termistön tilalle tulisi käytännössä johtamaan terminologian rinnakkaiskäyttöön, mikä tulisi entisestään sekoittamaan jo nyt hankalasti hahmotettavaa palvelujärjestelmäkokonaisuutta. Termeistä myös puuttuu vaativa taso, mikä johtaa siihen, ettei termistö vastaa kansainvälistä tasoluokittelua (primary care – secondary care – tertiary care). Myös sosiaalihuollon terminologiassa saattaisi olla tarvetta vaativan erityistason määrittelylle.

Termi 10 perustason terveyspalvelu määritelmä: julkisen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjän tarjoama ennaltaehkäisevä tai sairauksien tutkimista, hoitoa ja kuntoutusta sisältävä ensisijainen terveyspalvelu, jota terveydenhuollon asiakas **voi saada** ilman ammattihenkilön enakkoon tekemää palvelutarpeen arviointia.

19.3.2021

Määritelmän kytkeminen palvelutarpeen arviointiin herättää ristiriitaisia ajatuksia ja sitä pitäisi täsmentää. Perinteisesti on katsottu, että perustason terveyspalveluissa, jotka kohdistuvat valikoimattomaan väestöön, on aivan oleellista se, että niitä voi saada ilman edeltävää valikointia. Palveluissa ei siis tarvita mitään etukäteisseulaa (palvelutarpeen arviointia), mutta käytännössä iso osa perustason terveyspalveluista on nykyään hoidon tarpeen arvioinnin takana. Hoidon tarpeen arvioinnissa on kysymys eräänlaisesta palvelutarpeen arvioinnista.

### **Termi 13 tukipalvelu**

HUS haluaa tarkentaa, että laboratorio ja kuvantaminen eivät ole tukipalveluja HUS-termistössä. Itse tukipalvelu-termiin (13) ei ole korjausehdotusta.

### **Termi 17 sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu**

Termin määritelmä on kahdella erittäin keskeisellä tavalla ongelmallinen ja puutteellinen. Ensinnäkin määritelmässä mainitaan, että "sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuseen kuuluu vastuu palvelujen rahoittamisesta". Tämä ei tällä tavoin määriteltynä pidä paikkaansa. Palvelujärjestelmän vastuut jaetaan yleisesti rahoitusvastuuseen, järjestämisvastuuseen ja tuottamisvastuuseen. Vaikka nämä kaikki voivat sekä periaatteessa että käytännössä olla samalla toimijalla, määritelmällisesti ne ovat eri asioita. Tässä kuvattu määritelmä ei näin muotoiltuna pidä paikkaansa edes nyt eduskuntakäsittelyssä olevassa sote-järjestämisalakiehdotuksessa, jossa järjestämisvastuussa olevilla hyvinvointialueilla ei ole omaa itsenäistä rahoitusvastuuta, vaan rahoitusvastuu on annettu valtiolle. Rahoitusvastuu tulisikin määritellä kokonaan omana terminään. Rahoitusvastuu voitaisiin määritellä esimerkiksi seuraavasti: Sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoitusvastuu voi olla esimerkiksi valtiolla, hyvinvointialueella tai kansallisella tai yksityisellä vakuutusenantajalla. Rahoitus kerätään asukkailta ja palvelujen käyttäjiltä veroina, vakuutusmaksuina ja/tai käynti- ja toimenpidemaksuina.

Lisäksi järjestämisvastuu on muilta osin määritelty aivan liian suppeasti ja se on perustavanlaatuisesti puutteellinen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa palvelujen järjestäjän vastuulle kuuluu kokonaisvastuu palvelujen saatavuudesta, laadusta ja vaikuttavuudesta ja niiden toteutumisesta. Tämä pitää sisällään esimerkiksi vastuun asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta, palvelutarpeen, -määrän ja -laadun määrittelemisestä, palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, palvelujen tuottamistavasta, palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta, palveluntuottajien ohjauksesta ja valvonnasta, sekä (järjestämisvastuun piirissä olevan) palvelutuotannon käytettävissä olevan rahoituksen jakamisesta.

19.3.2021

### Termi 24 perhekeskus

määritelmä: sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikkö, joka tarjoaa lapsille, nuorille ja perheille suunnattuja hyvinvointia ja terveyttä edistäviä sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palveluja

huomautus: Perhekeskus toimii ja sitä **johdetaan** monialaisena ja yhteen sovitettuna palvelujen kokonaisuutena. Perhekeskus verkostoi ja sovittaa yhteen lasten, nuorten ja perheiden perus- ja **erityistason** sosiaali- ja **terveyspalvelut** sekä kolmannen sektorin toiminnan. Yhteistyöverkostoon kuuluu lisäksi kuntien muita palveluja sekä järjestöjen, seurakuntien ja Kelan palveluja. Perhekeskus tarjoaa palveluja toimipisteissään, sähköisesti ja kotiin vietyinä. Tässä määritelmässä viittaus johtamiseen jää epäselväksi. Missä määrin ja millä tavalla perhekeskuksen toimintayksikköön sisällytetään erityistason terveyspalveluita? Onko kyse vain palvelujen verkostoimisesta ja yhteen sovittamisesta, vai onko ajatuksena tuoda toimintayksikköön myös omia erityistason terveyspalveluja, jotka tällä hetkellä ovat erikoissairaanhoidossa. Samalla tavalla voidaan kysyä, mihin organisatorisesti sijoittuvat lapsille, nuorille ja perheille tarkoitetut lääkärin perustason vastaanottopalvelut. Perhekeskukseen vai sosiaali- ja terveyskeskukseen? Tätäkin kohtaa pitäisi selkiyttää.

### Termi 32 asiakas

HUS ehdottaa lisättäväksi asiakas-termin määritelmän huomautukseen viittauksen asiakasryhmiin ja tärkeimpien asiakasryhmien määrittelyyn seuraavasti:

määritelmä: toimija, joka hankkii tai saa palveluja tai hankkii tuotteita

huomautus: Toimija voi olla henkilö, henkilöryhmä tai organisaatio. Lisäys: Henkilöryhmän kohdalla voidaan puhua asiakasryhmästä. Tärkeimmät asiakasryhmät tulee määritellä.

HUS ehdottaa sanastoon tarkennettavaksi myös asiakasryhmät. Esimerkkinä mainittakoon valinta, käytetäänkö termiä ikäihmisten, vanhusten, ikääntyneiden vai seniorien palvelut vai mahdollisesti jokin muu ilmaus.

### Termi 38 palvelutarve

Termin määrittelyssä todetaan, että terveydenhuollossa osa palvelutarpeista on terveysongelmista johtuvia hoidon tarpeita. Määritelmä sellaisen asian kautta, joka voi toteutua, on outo. On iso ero siinä, toteutuuko kyseinen asia hyvin harvoin tai lähes aina.

19.3.2021

**Termi 42 palvelupolku**

HUS ehdottaa lisättäväksi palvelupolun määrittelykohtaan termiä hoitopolku seuraavasti:

määritelmä: asiakkaan palvelutarpeeseen perustuva suunnitelmallinen, yksilöllisesti toteutettava ja vaiheittain etenevä kokonaisuus, joka koostuu useista eri palveluista tai palveluprosesseista. Lisäys: Terveystenhuollossa voidaan puhua eri hoidoista tai hoitoprosesseista koostuvasta hoitopolusta.

Lisäksi olisi hyvä määritellä myös palveluketju (tai terveydenhuollossa hoitoketju) ja miten se terminä eroaa palvelupolusta: Palveluketju tarkoittaa tietyn asiakasryhmän palvelukokonaisuutta, jossa palvelupolku on järjestetty ja sovittu perus- ja erityistason julkisten ja yksityisten palvelujen välillä.

Kohteliaimmin

Elisa Tikka  
viestintäjohtaja, vs.  
HUS-kuntayhtymä

**Lisätietoja**

Sote-hankejohtaja Teppo Heikkilä, sähköposti: [teppo.heikkila@hus.fi](mailto:teppo.heikkila@hus.fi) ja viestintäjohtaja Elisa Tikka, sähköposti: [elisa.tikka@hus.fi](mailto:elisa.tikka@hus.fi).